

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

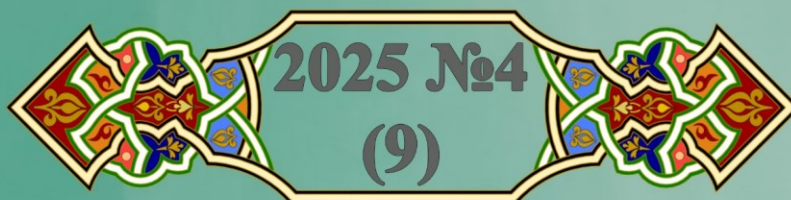
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

SAMARQAND – 2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

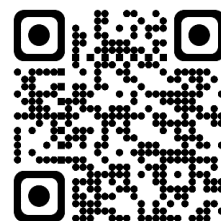
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i>	Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston); Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston); Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston); Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);	Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya); Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya); Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya); Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya); Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH); Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya); Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya); Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon); Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya); Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston); Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ahmadjon MAVLONOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ilyos JO‘RAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Ibodullo ZUBAYDULLAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Bahora YUNUSOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston); Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston); Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОВОВА – DSc, профессор (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Ахмаджон МАВЛОНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Илёс ЖУРАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Иболулло ЗУБАЙДУЛЛАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Бахора ЮНУСОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – PhD (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ** (Узбекистан)

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ** (Узбекистан)

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);
Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);
Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);
Prof. Dr. Temur KOJA OGLU (USA);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);
Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);
Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);
Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);
Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Zarifa KHUSANOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Akhmadjon MAVLONOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ilyos JURAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Bakhora YUNUSOVA (Uzbekistan);
PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);
Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)
Technical staff: *Rakhmatulla SHOKIROV* (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);
Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEY (Özbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);
Prof. Dr. Abdusaleem ARVAS (Türkiye);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);
Prof. Dr. Timur KOC AOĞLU (ABD);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);
Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);
Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);
Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);
Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Ahmadjon MAVLONOV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ilyos JÖRAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Bahora YUNUSOVA (Özbekistan);
Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);
Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)
Teknik Personel: *Rahmatullah ŞOKİROV* (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ
TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Nergis BIRAY

Ana Dili Bilinci ve Türk Dünyasının Dil Birliği7

Elçin İBRAHİMOV

Türk Dünyasında Ortak Alfabe ve İletişim Dili14

Berdi SARIYEV

Bağımsızlıktan Sonra Türkmenistan’da Dil Çalışmaları23

Emrah YILMAZ

UNESCO Ekseninde Türk Dili Ailesinin Küresel Yolculuğu35

Nigar Oruj MAMMADOVA

Azerbaycan Toponimisinde Paleodiyalektolojik ve Neodiyalektolojik Dilsel Olgular48

Dinara ISLAMOVA, Muxlisa JALILOVA

Turkiy tillarda etnografizmlarning shakllanishi va rivoji: areal hamda lingvomadaniy tahlil53

TURKIY XALQLAR TARIXI

Zhalgas TORENIYAZOV, Gulnaz ALLAMZHAROVA

The central city in the southern Aral region: Kungrad (XVII-XIX centuries).....60

Munisa ABDUMUTALOVA

XIX asrning 2-yarmi – XX asr boshlarida O’rta Osiyo hunarmandchilik ustaxonalari va ularning shakllanish jarayoni68

Мухаммадхон БУЗРУКОВ

Рукопись произведения «Kalila va dimna-i turkiy» из библиотеки Самаркандского государственного университета как памятник литературного языка Хивинского ханства.....74

Sherzod TANGIROV

Rossiya imperiyasi ma’muriyatida tarjimonlar masalasiga doir hujjatlar tahlili (Samarqand viloyati misolida).....81

ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK

Sema EYNEL

İsacan Sultan’ın “Ali Şir Nevâî” Romanının Kaynakları Üzerine Metinlerarası Bir İnceleme87

Уркия УЗЕНБАЕВА

Чынгыз Айтматовдун чыгармаларындагы улуттук идеологияны чагылдыруудагы аялдардын орду99

Axmadjon MAVLONOV, Marjona MUSTAFOQULOVA

O’tkir Hoshimov hikoyalarida -day/-dek vositalari yordamida hosil bo’lgan o’xshatishlar105

Элмира ХУРИБАЕВА

Кыргыз тилиндеги дыйканчылык өнөрүн чагылдырган метафоралар жана табышмактар112

Ayten HASANOVA

Azerbaycan Dilinin Gebele Şivelerinde Terminolojik Karakterli Kelimeler119

Бекзод САТТОРОВ

Язык и мышление: когнитивный аспект узбекского языка.....124

Саломат ХУСАНОВА

Анализ отражения гендерных ролей и ожиданий в поэзии А. Ахматовой и Х. Худойбердиевой130

Рохила АМИНОВА

Особенности перевода узбекских фразеологизмов на русский язык137

Шахноза РАСУЛОВА

Поэтические приёмы изображения пейзажа в современной узбекской поэзии142

Баходир ЧОРИЕВ

Функциональные особенности вокативных предложений в узбекском и русском языках147

Oybek BARZIYEV

Saylov sikli bilan bog’liq bo’lgan an’anaviy poetik turkumlar.....153

Rajab XIDIROV, Mekkamtosh BO’RONOVA

O’zbek va tojik tillarida frazemalarning semantik xususiyatlari.....160

Alisher O’RAZOV

O’zbek tilshunosligida leksemaning lingvistik tadqiqi.....165

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni turkiy dunyoning boy til merosini global istiqbol nuqtayi nazaridan ko'rib chiqadi. Maqolalarning asosiy yo'nalishini turkiy dunyoning integratsiya jarayoni, global taraqqiyoti, umumiy alifbo va til birligi borasidagi sa'y-harakatlar tashkil etadi. YUNESCOning Samarqandda bo'lib o'tgan 43-Bosh konferensiyasida qabul qilingan “15-dekabr – Butunjahon turkiy tillar kuni” qarori turkiy dunyo madaniy merosining jahon miqyosida tan olinishidagi tarixiy burilish nuqtasi bo'ldi. Ushbu sonda Xiva xonligi yodgorligi bo'lmish “Kalila va Dimna-i Turkiy” qo'lyozmasidan tortib, “Alisher Navoiy” romanining matnlararo manbalarigacha bo'lgan ko'plab mavzular turli jihatlaridan tadqiq etilgan. Kognitiv tilshunoslik doirasida o'zbek va rus tillari o'rtasidagi funksional bog'liqliklar hamda frazeologik birliklar, Ozarbayjon dialektologiyasining izlari, qirg'izchadagi qishloq xo'jaligi metaforalari va etnografik tadqiqotlar fanlararo yondashuv asosida tahlil qilingan. Adabiyot va tarix nuqtayi nazaridan esa Chingiz Aytmatov ijodi hamda zamonaviy she'riyatda ayol obrazining mafkuraviy in'ikosi o'rganilgan; Janubiy Orol bo'yining markaziy shahri Qo'ng'irotning rivojlanishi va Rossiya imperiyasi arxivlaridagi “tarjimonlik” masalasi yoritib berilgan. Tahririyat hay'ati sifatida turkiy dunyoning ma'muriy, ijtimoiy va lisoniy rivojlanishiga xizmat qiluvchi ushbu boy ilmiy merosni sizlarga taqdim etayotganimizdan g'oyat mamnunmiz.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue of our journal explores the deep-rooted linguistic heritage of the Turkic world from a global perspective. The central themes of the articles focus on the integration processes of the Turkic world, its global trajectory, and ongoing efforts toward the establishment of a common alphabet and linguistic unity. The resolution adopted at UNESCO's 43rd General Conference in Samarkand to declare December 15 as World Turkic Languages Day stands as a historic milestone, affirming the cultural heritage of the Turkic world on a global scale. In this issue, a wide range of topics is examined in depth, ranging from the Kelile ve Dimne Türkî manuscript, a legacy of the Khiva Khanate, to the intertextual sources of the modern Ali-Shir Nava'i novel. Through an interdisciplinary approach, we analyze the functional links and phraseological structures between Uzbek and Russian within the framework of cognitive linguistics, the traces of Azerbaijani dialectology, as well as agricultural metaphors and ethnographic studies in the Kyrgyz language. From a literary and historical perspective, the ideological reflections of female figures in the works of Chingiz Aytmatov and contemporary poetry are scrutinized. Furthermore, the historical development of Kungrad, the central city of the Southern Aral region, and the crucial issue of interpretation reflected in the archival materials of the Russian Empire are brought to light. As the Editorial Board, we take great pride in presenting this collection, which sheds light on the administrative, social, and linguistic evolution of the Turkic world.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Dergimizin bu sayısı, Türk dünyasının köklü dil mirasını küresel bir perspektifle ele almaktadır. Yazıların ana eksenini; Türk dünyasının entegrasyon süreci, küresel yolculuğu, ortak alfabe ve dil birliği çalışmaları oluşturmaktadır. UNESCO'nun Semerkant'taki 43. Genel Konferansı'nda alınan “15 Aralık Dünya Türk Dili Günü” kararı, Türk dünyasının kültürel mirasını küresel ölçekte tescilleyen tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Bu sayımızda, Hiva Hanlığı yadigarı Kelile ve Dimne-i Türkî yazmasından, modern Ali Şîr Nevâî romanının metinlerarası kaynaklarına kadar pek çok konu farklı boyutlarıyla incelenmiştir. Bilişsel dilbilim bağlamında Özbekçe ve Rusça arasındaki işlevsel bağlar ile frazeolojik yapılar, Azerbaycan diyalektolojisinin izleri, Kırgızcadaki tarım metaforları ve etnografik çalışmalar disiplinlerarası bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Edebiyat ve tarih perspektifinde ise Cengiz Aytmatov ve modern şiirde kadın figürünün ideolojik yansımaları irdelenirken; Güney Aral bölgesinin merkez şehri Kungrad'ın gelişimi ve Rus İmparatorluğu arşivlerindeki “tercümanlık” meselesi gün yüzüne çıkarılmıştır. Yayın Kurulu olarak; Türk dünyasının idari, sosyal ve dilsel gelişimine ışık tutan bu birikimi sizlerle buluşturmanın kıvançını yaşıyoruz.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Данный выпуск нашего журнала рассматривает огромное языковое наследие тюркского мира в глобальной перспективе. Основное направление статей составляют процессы интеграции тюркского мира, его глобальный путь, а также исследования в области создания единого алфавита и языкового единства. Решение о провозглашении «15 декабря – Всемирным днем тюркского языка», принятое на 43-й Генеральной конференции ЮНЕСКО в Самарканде, стало историческим поворотным моментом, закрепившим культурное наследие тюркского мира на мировом уровне. В данном номере с различных ракурсов проанализировано множество тем: начиная от рукописи «Калила и Димна-и Тюрки», наследия Хивинского ханства, до интертекстуальных источников современного романа об Алишере Навои. С междисциплинарной точки зрения исследованы функциональные связи и frazeologicheskie структуры узбекского и русского языков в контексте когнитивной лингвистики, следы азербайджанской диалектологии, сельскохозяйственные метафоры в киргизском языке и этнографические работы. С позиций литературы и истории рассматривается идеологическое отражение образа женщины в творчестве Чингиза Айтматова и современной поэзии, а также освещаются вопросы развития города Кунград — центра Южного Приаралья и проблемы «переводческого дела» в архивах Российской империи. Редакционная коллегия выражает гордость за возможность представить вам этот богатый материал, проливающий свет на административное, социальное и лингвистическое развитие тюркского мира.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

ANA DİLİ BİLİNCİ VE TÜRK DÜNYASININ DİL BİRLİĞİ

Prof. Dr. Nergis BİRAY,

Pamukkale Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölüm Başkanı,

(Pamukkale, Türkiye)

 E-mail: nergisb@gmail.com

 ORCID: 0000-0002-4168-220X

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18346073>

Özet: Bu çalışma, dilin bir iletişim aracı olmanın ötesinde, bireysel kimlik inşası ve toplumsal varoluşun ontolojik temeli olduğu gerçeğinden hareketle, Türk dünyasında dil birliğinin tesis edilmesine yönelik stratejik öneriler sunmaktadır. Makalede ana dili; kültürel mirasın taşıyıcısı ve millî kimliğin görünür kılındığı bir “*kendilik alanı*” olarak tanımlanmakta ve dilin zayıflamasının kültürel yabancılaşmaya, etnik aidiyetin erimesine yol açtığı vurgulanmaktadır. Türk dünyasının geniş coğrafi dağılımı ve tarihsel süreçte ortaya çıkan lehçe farklılıkları bir zenginlik olarak kabul edilmekle birlikte, bu çeşitliliğin ortak bir iletişim zeminiyle taçlandırılması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Çalışmanın odak noktası, geniş bir coğrafyaya yayılan Türk dünyasında dil birliğinin hangi stratejik hamlelerle tesis edilebileceğidir. Ana dili şuurunun edinilmesi; dilin resmî kanallarda sade kullanımı, eğitim sisteminin etkinliği ve ilmî çalışmaların sürekliliğiyle ilişkilendirilmektedir. Türk dünyasının geniş coğrafyası ve lehçe farklılıkları karşısında dil birliğinin tesisi için ortak Türk alfabesinin benimsenmesi, akademik hareketlilik, ortak terminoloji çalışmaları hayati adımlar olarak nitelendirilmektedir. Nihayetinde çalışmada bu sürecin, Türk Devletleri Teşkilatı bünyesindeki kalıcı komisyonlar ve stratejik planlamalar aracılığıyla, her lehçenin özgün zenginliğini koruyan “çeşitlilik içinde birlik” ilkesiyle sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması gerektiği ortaya konmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Ana Dili, Millî Kimlik, Dil Şuuru, Türk Dünyası, Dil Birliği, Ortak Alfabe, Kültürel Entegrasyon.*

ONA TILI SHUURI VA TURKIY DUNYONING TIL BIRLIGI

Prof. Nergis BİRAY,

Pamukkale universiteti Gumanitar va ijtimoiy fanlar fakulteti

Zamonaviy turk lahjalari va adabiyotlari kafedrasasi mudiri

(Pamukkale, Turkiya)

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot tilning shunchaki aloqa vositasi emas, balki shaxsiy o‘zlikni shakllantirish va ijtimoiy borliqning ontologik asosi ekanligidan kelib chiqib, turkiy dunyoda til birligini qaror toptirishga doir strategik takliflarni ilgari suradi. Maqolada ona tili, madaniy meros tashuvchisi va milliy o‘zlik namoyon bo‘ladigan “o‘zlik maydoni” sifatida ta’riflanadi hamda tilning zaiflashishi madaniy yotlashuvga va etnik mansublikning yo‘qolishiga olib kelishi ta’kidlanadi. Turkiy dunyoning keng geografik tarqalishi va tarixiy jarayonda yuzaga kelgan sheva farqlari boylik sifatida qabul qilinishi bilan birga, ushbu xilma-xillikni umumiy aloqa asosi bilan boyitish zarurligiga e’tibor qaratiladi. Tadqiqotning diqqat markazida keng jo‘g‘rofiy hududga yoyilgan turkiy dunyoda til birligini qanday strategik qadamlar bilan amalga oshirish mumkinligi yotadi. Ona tili shuurini shakllantirish; tilning rasmiy kanallarda sodda qo‘llanilishi, ta’lim

tizimining samaradorligi va ilmiy ishlarning davomiyligi bilan bog‘lanadi. Turkiy dunyoning keng geografiasini va sheva xilma-xilligi qarshisida til birligini ta‘minlash uchun umumturkiy alifboni qabul qilish, akademik harakatchanlik va umumiy terminologik tadqiqotlar hayotiy qadamlar sifatida baholanadi. Yakunda ushbu jarayon Turk davlatlari tashkiloti qoshidagi doimiy komissiyalar va strategik rejalashtirish orqali, har bir shevaning o‘ziga xos boyligini saqlagan holda “xilma-xillikda birlik” tamoyili asosida barqaror tuzilmaga keltirilishi zarurligi ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: *Ona tili, milliy o‘zlik, til shuuri, turkiy dunyo, til birligi, umumiy alifbo, madaniy integratsiya.*

MOTHER TONGUE CONSCIOUSNESS AND THE LINGUISTIC UNITY OF THE TURKIC WORLD

Prof. Dr. Nergis BIRAY,

Head of the Department of Modern Turkish Dialects and Literatures,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Pamukkale University
(Pamukkale, Turkey)

Abstract: Based on the premise that language is more than a mere tool for communication but rather the ontological foundation of individual identity construction and social existence, this study presents strategic proposals for establishing linguistic unity within the Turkic world. In the article, the mother tongue is defined as a “sphere of self” that carries cultural heritage and renders national identity visible; it is emphasized that the weakening of language leads to cultural alienation and the erosion of ethnic belonging. While the vast geographical distribution of the Turkic world and the dialectal differences arising from historical processes are recognized as a form of richness, the necessity of establishing a common ground of communication to unify this diversity is underscored. The focus of the study is on the strategic moves required to establish linguistic unity across the broadly dispersed Turkic world. The acquisition of mother-tongue consciousness is linked to the simple use of language in official channels, the effectiveness of the education system, and the continuity of scientific research. In the face of the Turkic world's expansive geography and dialectal variations, the adoption of a Common Turkic Alphabet, academic mobility, and shared terminology studies are identified as vital steps. Ultimately, the study asserts that this process must be brought to a sustainable structure through permanent commissions and strategic planning within the Organization of Turkic States, adhering to the principle of “unity in diversity” while preserving the unique richness of each dialect.

Key words: *Mother tongue, national identity, linguistic consciousness, Turkic world, linguistic unity, common alphabet, cultural integration.*

Giriş

Canlı bir varlık olarak nitelendirilen dil, iletişim aracı olmasının yanı sıra, insanın sosyalleşme sürecinde de önemli bir rol üstlenir ve bireyin ferdi gelişimi kadar toplumların gelişimini de etkiler. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir araçtır. Onun kendi kanunları vardır, bu kanunlar doğrultusunda gelişebilir, kullanıcıları arasında gizli bir uzlaşmalar sistemi bulunur ve çeşitli seslerin birleşmesinden oluşan sosyal bir kurumdur (Ergin, 1977: 1). Dilin bu evrensel ve kurumsal yapısı, ferdin dünyayı anlamlandırmaya başladığı ilk mecra olan ana dili ile somut bir kimlik kazanır.

Ana dili, kullanıldığı sosyal çevrelerde ve toplumlarda o çevre ve toplumun tarih ve kültürünü gelecek nesillere taşır. Bu önemli özelliği açısından ana dili, milletleri millet yapan unsurların ve milletin kültürel değerlerinin başında gelir. Kaplan’a göre, aynı dili konuşan insanlar, sosyal bir var oluş şeklinde değerlendirilen milletin temelinde yer alırlar (1983: 45). Çünkü ana dili, yalnızca kelimelerin aktarımı değil, o kelimelerin içine gizlenmiş olan yaşanmışlıkların ve duyuş tarzlarının tevarüs edilmesidir. Bu bağlamda ana dili, bireyin zihin dünyasını inşa eden en temel mimari yapı olduğu gibi, milletin kolektif şuurunun da yegâne muhafızdır.

1. Ana Dili Nedir?

Dil bilimcilerin yaptıkları genel tarife göre, “ana dili” terimi bir ferdin içinde doğup büyüdüğü aile içerisinde veya toplum arasında ilk öğrendiği dildir. Bazı bilim adamları ferdin ana dilini çocukluk döneminde edindiğini, bu sebeple ana dilin öğrenilmediğini; edinildiğini söylerler (Vardar,1988:20). Burada Vardar’ın vurguladığı ana dilin çocukluk döneminde edinilme olgusu, terimi teknik bir bilgi kümesi olmaktan çıkarıp insan varoluşunun ayrılmaz bir parçası hâline getirmektedir. Dolayısıyla bu tanıma göre ana dili, sistematik bir eğitimle zihne dışarıdan yüklenen bir veri değil; bireyin dünyayı algılama biçimini, duygu dünyasını ve mantık silsilesini çocukluk döneminde doğal bir akışla şekillenen bir yeti olarak tanımlanmaktadır. Şu hâlde ana dili öğrenilmez, adeta bireyin ruhuna ve zihnine nakşedilir sonucu çıkarılabilir. Bu durum, dili bir iletişim aracı olmanın ötesine taşıyarak bireyin düşünce dünyasının mimarı, millî kimliğinin ise en doğal ve sarsılmaz zemini kılar.

2. Kimlik ve Kişilik

Bilim adamlarının bir kısmı kimlik ve kişilik kavramlarını karışık bir şekilde tanımlamaktadırlar. Aynı şeyleri ifade etmeyen bu iki kavramdan kimlik kavramı, aitlik bildiren ve kendine has niteliklere sahip olan bir mana taşıırken kişilik kavramı ise ferdin içinde bulunduğu topluma yönelik kendine has uyum biçimlerini belirleyen psiko-fiziksel sistemlerin canlı ve hareketli bir bütünü ifade eder. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, kimlik ile millî kimliğin birbirine sıkı biçimde bağlı olduğu görülür (Yazıcı Ersoy, 2016: 563). Aksoy, kimliği üç boyutta ele alır: ferdî, resmî ve kültürle ilgili boyut. Ferdî kimlik, kişinin içinde yetiştiği toplumsal çevrede zaman içerisinde yaptığı kendisine ait tercihleri ifade eder. Çünkü fert, ancak içinde var olduğu sosyal ortam aracılığıyla toplumsal bir varlık hâline gelir (Aksoy, 2013: 152–153).

Kimliğin kültürle ilgili boyutu ise ferdin yaşadığı sosyal grupta edindiği değerler bütünü kapsar. Tarihî sürekliliğe dayanan ve geleneğe bağlı unsurlar, bu kültürle ilgili boyutun temelini oluşturur (Aksoy, 2013: 153). Başlangıçta ferdî nitelikler taşıyan kimlik, zaman içerisinde toplumsal bir vakıya dönüşmektedir.

Kimlik kavramı ele alınırken dikkate alınması gereken en temel unsurlardan biri dildir. Assmann’a göre dil, bir topluluğun oluşumunda en önemli araçlardan biri olarak görülmektedir (2015: 148). O, dil bilimci Joshua Fishman’ın, kimliğin meydana getirilmesi ve sürdürülmesi açısından dilden daha değerli bir unsur bulunmadığı yönündeki görüşünü paylaşır. Bir diğer görüşün savunucusu Solok ise dili, insan topluluklarına ait bir değer olarak tanımlamakta ve toplumun iradesi doğrultusunda şekillenip değiştirilebileceğini vurgulamaktadır (1986: 181). Dil ile kimlik arasında güçlü ve karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır. Dil, ferdî kimliğin oluşum sürecinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Nitekim kimliğin inşası ve devamlılığı açısından dilin kritik bir öneme sahip olduğu ifade edilmektedir (Khorssed, 2018: 505).

3. Ana Dili ve Kimlik İlişkisi

Dil ile kimlik, ferdin dünyaya yönelişinde ontolojik (varlık bilimi) bir beraberlik sergileyerek “kendilik değerlerini inşa eden özneyi” tamamlayıcı bir rol üstlenir (Kanter 2010:

115). Kişi, içine doğduğu toplumun kuralları doğrultusunda şekillenen kültüre dair yapı içerisinde kimliğini teşekkül ettirir ve dili aracılığıyla millî kimliğini görünür kılar. Gündelik hayatta olaylara verdiğimiz tepkiler, inanç sistemimiz, beden dilimizi kullanışımız, sofrada adabımız ve selamlaşma biçimlerimiz gibi pek çok unsur, kültüre ait öğelerin birer aksidir. Kültürle ilgili bu farklılıklar, tam da bu noktada, ferdin millî kimliğini belirginleştiren işaretlere dönüşür.

Ferdin ana dili hâkimiyetinin zayıflaması, kendi kültürel köklerine, benliğine ve kimliğine yabancılaşmayı; dolayısıyla etnik aidiyetinin silikleşmesini beraberinde getirir. Kişi, ait olduğu kültürel karakteristiklerden uzaklaştıkça çevresine yabancılaşmakta ve dünyayı idrak ediş biçimi, benimsediği yeni dil çerçevesinde yeniden şekillenmektedir.

Genel olarak ifade edildiği üzere dil, kimlik ve kültür, birbirleriyle sürekli etkileşim hâlinde bulunan döngüsel bir yapı oluşturur. Bu üç unsur, karşılıklı etkileşim içerisinde birbirlerinden izler taşıyarak ortak bir zeminde birleşir. Dil, düşüncelerin aktarılmasını sağlayan bir araç olmanın ötesinde, toplumsal ilişkilerin kurulmasında ve toplumsal yakınlığın tesisinde de önemli roller üstlenir. Kimlik ise kültürle iç içe gelişen; ferdin çevresiyle kurduğu etkileşimler sonucunda şekillenen çok yönlü inanç, tutum ve değerler bütünüdür. Karaduman'ın belirttiği gibi kimlik, ferdin kimlerle ortak özellikler paylaştığını ve onu başkalarından ayıran unsurların neler olduğunu belirleyen bir aidiyet meselesidir (2010, 2886–2889).

4. Ana Dili Şuuru Nasıl Edinilir?

Duygularımız, düşüncelerimiz ve kültürümüzün, kısacası kişiliğimizin aynası, ana dilimizdir. Ana dili şuuru ve sevgisi, aynı millete mensup fertler arasında ortak bir düşünce sistemi oluşturarak dünyanın birlikte idrak edilmesi ve anlamlandırılmasına katkı sağlar. Bu durum, millet üyeleri arasındaki sosyal ve kültürel bağı güçlendirir. Ayrıca ana dilinde verilen eğitim, çocuğun ferdi gelişimi üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir.

Dil, düşünceden bağımsız olarak değerlendirilemeyeceğine göre, dil öğretimi aynı zamanda düşünce öğretimi anlamına da gelmektedir. Bireyin düşünme biçimi ve düşünce yapısı, kişiliğinin temel unsurlarını oluşturur. Bu da ana dili ile kişilik gelişimi arasında bir ilişki olduğunu gösterir. (Hengirmen).

Ana dili şuurun teşekkülü; ana dilinin resmî dil olarak kullanılmasının sağlanması, devlet kurumlarında açık, sade ve anlaşılır bir yazı dilinin teşvik edilmesi, ana diline yönelik ilmî ve kültürel çalışmaların desteklenmesi, yazı dilinin standartlarının belirlenmesi ve dil kurallarının titizlikle düzenlenip uygulanması gibi çeşitli süreçler aracılığıyla gerçekleştirir.

Devlet, eğitim sistemi aracılığıyla yazılı ve sözlü olarak ana dilini doğru biçimde kullanabilen bireyler yetiştirme sorumluluğuna sahiptir.

5. Türk Dünyasının Birliği ve Dil Birliği Nasıl Gerçekleşebilir?

Türk dünyasının bütünleşmesi konusunda ekonomik, siyasi ve kültürel birlikteliğin temel itici gücünü akademik iş birlikleri ile eğitim faaliyetleri oluşturmaktadır. Söz konusu itici gücün etkinlik kazanabilmesi ise iletişimin kolaylaştırılmasına bağlıdır. İletişimin sağlıklı biçimde tesis edilmesi, ortak bir iletişim dilinin, ortak iletişim dilinin meydana çıkarılması ise ortak Türk alfabesinin benimsenmesiyle doğrudan ilişkilidir.

Türk dünyası; Anadolu, Orta Asya (Türkistan), Sibirya, Kafkasya ve Balkanlar gibi oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Tarihî süreç içerisinde farklı alfabelerin kullanımı, çeşitli standart yazı dillerinin oluşumu ve bölgesel kelime farklılıklarının ortaya çıkması, dil birliğinin sağlanmasını güçleştiren unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

Türk dünyasında dil birliğinin sağlanması, güçlendirilmesi ve sürdürülebilir bir biçimde tesis edilmesi, kültür, eğitim ve teknoloji alanlarında atılacak bütüncül adımları gerekli

kılmaktadır. Bu bağlamda dil birliği, sadece iletişimsel bir kolaylık sağlamakla kalmayıp aynı zamanda ortak kimlik bilincinin pekişmesine, kültürel etkileşimin artmasına ve akademik üretkenliğin yükselmesine de doğrudan katkıda bulunmaktadır.

Türk dünyasında alfabe birliğinin sağlanması, iletişimin standartlaşması ve öğrenme süreçlerinin kolaylaştırılması açısından öncelikli bir konu olarak değerlendirilmektedir. Alfabe birliği, farklı coğrafyalarda yaşayan Türk topluluklarının birbirlerinin dil ve kültürle ilgili birikimlerine daha hızlı erişebilmesini mümkün kılmakta; dolayısıyla ortak bilimsel, kültürel ve teknolojik üretim zemininin oluşmasını desteklemektedir. Bu nedenle alfabe birliğine yönelik çalışmaların sistematik biçimde sürdürülmesi, kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi ve ortak standartların belirlenmesi önem taşımaktadır. Bununla birlikte bilim, kültür ve teknoloji alanlarında ortak terimler sözlüğünün hazırlanması, ortak Türkçe kelimelerin kullanımının teşvik edilmesi ve Türk dünyasındaki akademik kurumlar arasında iş birliğine dayalı ortak kelimeler, deyimler, kalıp ifadeler ve atasözleri dâhil olmak üzere sözlük çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.

Ayrıca üniversiteler arasındaki öğrenci ve öğretim üyesi değişim programlarının yaygınlaştırılması, karşılıklı olarak Türk lehçelerinin sistematik biçimde öğretilmesi, ortak ders kitapları ile dijital eğitim materyallerinin geliştirilmesi, eğitim alanında ortak hareket kabiliyetini artıracak önemli adımlar arasında yer almaktadır. Bu tür faaliyetler, genç nesillerin birbirlerinin kültür, dil ve tarihine dair farkındalık kazanmasına ve ortak bir akademik zeminin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bunlara ek olarak, ortak televizyon kanallarının kurulması, belgesellerin, çizgi filmlerin, sinema filmlerinin ve ortak yapım projelerinin desteklenmesi; dijital içerik üretiminin artırılması da Türk dünyası içindeki kültürel dolaşımı güçlendirecektir. Türk dünyası edebiyatlarının karşılıklı çevirilerinin yapılması, ortak kültürel etkinliklerin, festivallerin ve kitap fuarlarının düzenlenmesi ise hem karşılıklı anlaşılabilirliği hem de kültürel etkileşimi derinleştirecek önemli faaliyetler arasında değerlendirilmektedir. Bu tür çok yönlü kültürel ve akademik girişimler, Türk dünyasında dil ve kültür birliğinin kurumsal, kalıcı ve güçlü bir şekilde inşa edilmesine önemli katkılar sunacaktır.

Türk lehçeleri arasında karşılıklı anlaşılabilirliğin artırılmasına yönelik çabalar, dijital teknolojilerin sunduğu imkânların etkin biçimde kullanılmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda, Türk lehçeleri arasında otomatik çeviri ve ses tanıma sistemlerinin geliştirilmesi, ortak bir dijital klavye standardının oluşturulması ve bütün Türk toplulukları tarafından erişilebilir nitelikte ortak çevrim içi sözlükler ile eğitim uygulamalarının hazırlanarak yaygınlaştırılması, iletişim süreçlerini hızlandıracak ve dil açısından etkileşimi önemli ölçüde kolaylaştıracaktır. Bu tür teknolojik altyapı yatırımları, özellikle genç nesillerin Türk dünyasının diğer lehçeleriyle daha erken yaşta temas kurmasına ve dijital çağın gerekliliklerine uygun biçimde bütünleşmesine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde oluşturulan kalıcı dil komisyonlarının, ortak kültür ve dil konulu hedeflerini içeren uzun vadeli stratejik planlarının artarak devam etmesi ve uygulanması da önem taşımaktadır. Bu komisyonlar aracılığıyla, ortak alfabe çalışmaları, terminolojinin standartlaştırılması, dil öğretimi politikaları ve kültürel paylaşım projelerinin kurumsal bir çerçeveye oturtulması mümkün hale gelecektir. Böylece, dil birliği süreçleri kişisel girişimlerden çıkarak devletlerarası koordinasyonla sürdürülebilir bir yapıya kavuşacaktır.

Türk lehçelerinin öğretimine yönelik olarak ortak videolu ders içeriklerinin, müzik, şiir, destan ve çeşitli halk edebiyatı ürünlerini içeren çok boyutlu dil aktarım projelerinin geliştirilmesi, hem pedagojik hem de kültürel açıdan önemli bir işlev görecektir. Bu bağlamda, Türk lehçelerinin karşılıklı öğrenilmesine yönelik eğitim öğretim setlerinin gecikmeksizin hazırlanması, dil

öğretiminin sistematik ve standart bir zeminde ilerlemesini sağlayacaktır. Ortak kültürel üretimlerin artırılması, Türk dünyası halklarının ortak miras bilincini güçlendirecek ve dilin kültürle birlikte aktarımını kolaylaştıracaktır.

Tüm bu süreçte, her bir lehçenin kendine özgü kimliğine, dilsel özelliklerine ve kültürel zenginliğine duyulan saygının korunması temel bir ilke olmalıdır. Dil birliğinin sağlanması; çeşitliliğin bastırılması değil, tam tersine çeşitlilik içinde bütünlük oluşturulması anlamına gelmektedir. Bu nedenle eğitim, medya, teknoloji ve alfabe alanlarında eş zamanlı olarak ilerletilecek standartlaşma çabaları, hem ortaklığı pekiştirecek hem de Türk dünyasının dille ilgili mirasının daha güçlü biçimde geleceğe taşınmasına katkıda bulunacaktır.

Bugün kutlanan *Dünya Türk Dili Ailesi Günü*, Türk dünyasında dil birliğinin güçlendirilmesine yönelik çok boyutlu, kalıcı ve etkili sonuçlar doğurma potansiyeline sahip önemli bir dönüm noktası niteliğindedir. Bu tür sembolik günler yalnızca bir kutlama niteliği taşımamakta; aynı zamanda kültürel, akademik ve politik düzlemlerde farkındalık oluşturan, kolektif bilinci besleyen ve ortak hedeflere yönelik hareketliliği artıran stratejik araçlar olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda, söz konusu günün ilan edilmesi:

* *Dil birliği çalışmalarına meşruiyet ve motivasyon kazandırmaktadır.* Bu karar, Türk dili ailesine ilişkin araştırmaların akademik çevrelerde daha görünür hâle gelmesine, Türk dünyası ülkeleri arasındaki ortak dil çalışmalarının saygınlığının artmasına ve dil politikalarının uluslararası düzeyde daha güçlü bir destek zemini bulmasına katkı sağlar. Böylece dil birliği girişimleri kurumsal ve bilimsel açıdan daha sağlam temellere oturur.

* *Ortak dil bilinci ve kimlik farkındalığını güçlendirir.* Ortak tarih, kültür ve dil temeline dayanan birlik duygusunun pekişmesi, toplumlarda Türk dili ailesinin bir parçası olma bilincini yaygınlaştırır ve bu farkındalık dil birliği için gerekli toplumsal zeminin oluşmasına hizmet eder. Ortak kimlik duygusu, dil alanındaki akademik ve kültürel projelerin daha geniş kitlelerce benimsenmesini sağlar.

* *Eğitim kurumlarında ortak programların geliştirilmesine zemin hazırlanır.* Üniversitelerde ve ilgili dil kurumlarında ortak müfredat, ders programları, çevrim içi eğitim içerikleri, ortak sözlük çalışmaları, terim birliği, alfabe birliği ve iletişim dili standartlaştırmasına yönelik projelerin hayata geçirilmesi teşvik edilir. Bu süreç aynı zamanda öğrenci ve akademisyen değişim programlarının yaygınlaşmasına imkân tanır, dil birliği çalışmalarının en somut adımları eğitim alanında atılır.

* *Türk lehçelerinin tanınırlığını artıran medya ve kültürel içerik üretimi desteklenir.* Televizyon programları, dijital yayıncılık faaliyetleri, ortak belgesel ve film projeleri, çocuklara yönelik yapımlar ile karşılıklı çeviri çalışmalarının gündeme gelmesi ve bu projelerin fon bulma potansiyelinin artması, lehçeler arası anlaşılabilirliği güçlendirir. Basın yayın organları, bu süreçte kültürlerarası iletişimi hızlandıran önemli bir katalizör işlevi görür.

* *Sivil toplum, gençlik örgütleri ve kültürel oluşumlar arasında köprüler kurulur.* Bu tür günler yalnızca devletler düzeyinde değil, toplumun farklı kesimleri arasında da etkileşimi artırır; özellikle genç nesillerin farklı Türk yazı dilleriyle tanışmasını ve bu yazı dillerini doğal bir öğrenme süreci içerisinde benimsemelerini kolaylaştırır. Böylece dil birliğinin sosyolojik temelleri güçlenir.

* *Türk yazı dillerinin evrensel kültürel miras bağlamında konumlandırılması sağlanır.* Türk yazı dillerinin yalnızca bölgesel değil, geniş bir coğrafyayı kapsayan ortak bir kültürel varlık

olarak algılanması, Türk ülkeleri arasında iş birliğine isteklendirmeyi artırır; kültür diplomasisi alanında yeni gelişmeleri ortaya çıkarır ve ortak dil politikalarının uygulanabilirliğini güçlendirir.

* *Dil birliği sürecinin zihinsel, kurumsal ve uluslararası temelleri sağlamlaştırılır.* Bu günün düzenli olarak kutlanması, Türk dünyasının kültürel uyum sürecine ivme kazandırır; dil birliği çalışmalarına hız verilmesini sağlayan bir katalizör etkisi yaratır. Böylelikle Türk dili ailesi yalnızca dille ilgili bir kavram olmaktan çıkar, bütüncül bir kültürel ve siyasi iş birliği görünümünün temel yapı taşlarından biri hâline gelir.

Kökenleri Bengü taşlara kadar uzanan ve tarih boyunca zengin bir birikim oluşturarak sayısız sözlü ve yazılı ürün meydana getiren Türk dili; yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, insanlığın ortak kültürel mirasına derin izler bırakmış köklü bir dildir. Bu kadim dilin uluslararası alanda daha görünür, etkin ve işlevsel hâle gelmesinin; farklı toplumlar arasında karşılıklı anlayışı güçlendireceğine, barış, refah ve sürdürülebilir kalkınma süreçlerine anlamlı katkılar sunacağına inanıyoruz. Türk dilinin küresel ölçekte iletişim dili olarak daha fazla yer bulmasının, kültürler arası etkileşimi artırarak insanlığın ortak geleceğine olumlu ve kalıcı faydalar sağlayacağı kanaatindeyiz.

Sonuç

Ana dilinin çocukluk döneminde doğal bir akışla “edinilen” bir yeti olması, onu ferдин düşünce dünyasının mimarı ve millî kimliğinin sarsılmaz zemini kılmaktadır. Dil, kimlik ve kültür arasında kurulan döngüsel bağ; ana dili şuurunun korunmasını, bireyin kendi köklerine yabancılaşmasını engelleyen stratejik bir zorunluluk hâline getirmektedir. Türk dünyasının geniş coğrafyasında kültürel ve siyasi bütünleşmenin tesisi; ancak ortak Türk alfabesinin benimsenmesi, bilimsel terminolojide standardizasyonun sağlanması ve akademik müfredat birliği gibi yapısal reformların hayata geçirilmesiyle mümkündür. Özellikle dijital çağın sunduğu imkânlar doğrultusunda geliştirilecek olan otomatik çeviri sistemleri ve ortak medya projeleri, fiziksel sınırları aşan bir iletişim köprüsü kurarak genç nesiller arasındaki etkileşimi kalıcı kılacaktır. 15 Aralık Dünya Türk Dili Ailesi Günü’nün uluslararası meşruiyeti ise bu süreçleri kurumsal bir zemine oturtmakta ve Türk dilini küresel barış için etkin bir kültür diplomasisi aktörüne dönüştürmektedir. Nihayetinde, kökenleri Bengü taşlara dayanan Türk dili; dijital dönüşüm ve kurumsal kararlılıkla desteklendiği müddetçe, insanlığın ortak mirasında ve geleceğin bilgi ekonomisinde en güçlü temsil alanlarından biri olmaya devam edecektir.

İqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Aksoy, Mustafa. “Kültür Sosyoloji Bağlamında Kimlik Pazarında Kültürel Kimlik”. *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 202, 2013, 147-160.
2. Assmann, Jan. *Kültürel Bellek Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. Çev. Ayşe Tekin. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.
3. Ergin, Muharrem. *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Minnetoğlu Yayınları, 1977.
4. Kanter, M. Fatih. “Bahtiyar Vahapzade’de Dil ve Kimlik Bilinci”. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 57, 2010, 115-121.
5. Kaplan, Mehmet. *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1983.
6. Karaduman, Sibel. “Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü”. *Journal of Yaşar University*, 2010, 2886-2889.
7. Khorssed, Azhar. “Kazak Milli Kimliğinin Oluşum Sürecinde Dilin Rolü: 20. Yüzyılın Başlarında Kazak Millî Basınında Dil Üzerine İleri Sürülen Fikirler”. *ASOS Journal*, C. 6, S. 81, 2018, 505-517.
8. Yazıcı Ersoy, Habibe. “Kimlik Oluşumunda Çocuk Oyunlarının Yeri: Başkurtlar Örneği”. *Milliyetlerin Kesişme Noktası: İdil-Ural Çalıştayı-II Bildiri Kitabı*. Kırklareli, 2016, 561-578.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as “Figure”. Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoshlik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
“ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant’ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı’na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu’nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmi yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

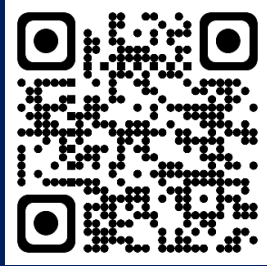
@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar “Resim” olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
 - Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
 - Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
 - Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
 - Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
 - Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
 - Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKÖLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 24-dekabrda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 27-dekabrda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –11,25.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma №765

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004